

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Floty
100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 123
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002-0242

III 109
24

Merdasińska Wanda

65-712 Zielona Góra
Ladness i telef. wótki

Galek Hanna

65-261 Zielona Góra

(mieszka z wótko)

Lipno-Toruń
ZWZ-Akt. n.

Merdasińska Wanda
zam. Donarska

ps. „Wanda”

U: 349 / 349 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Merdasiniška Wanda

J:K: 349/3493m.

Lipno-Torun' A D

- 1./1. Relacja k. 2 s. 1-2
- 1/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —
- 1/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące delatora —
- II. Materiały uzupełniające relację k. 3 s. 1-4
- III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5. Inne .....
- IV. Korespondencja
- ..... 1.) korespondencja k. 4 s. 1-4
- .....
- .....
- V. Nazwiskowe karty informacyjne : k. 15
- VI. Fotografie dwa ok. fotografii

I / 1. RELACJA - *Merdasimiska Wądo* :

-odpis zebranych relacji przez N. Żukowską z dnia
24. IV 1978 , maszynopis 1 + 2 kopie

str.....¹⁻³..... k. 2 s. 1-2

-1-

Odpis relacji z karty I.M. nr 81/II Toruń

Relacja/krótowa/ Wandy Merdasińskiej z d. Donarskiej
zam. obecnie w Czernikowie k/Torunia.

Pracowała jako harcerka i instruktorka dla tajnej organizacji wojskowej. Mieszkając w Toruniu uczyła kilkoro dzieci. Dom, w którym mieszkała, dawał schronienie z-cy d-cy AK na Pomorze. W okresie zaistniałego zagrożenia razem z Filimną Wojtewicz zorganizowała przeprowadzenie go z Torunia do Warszawy. Ukrywał x się w Kępiaczu przez kilka dni, aż złagodniała nieco kontrola i dopiero wtedy zorganizowano przerzut. Kilkakrotnie wyjeżdżała jako łączniczka do Grudziądza, Bydgoszczy, Kutna i Warszawy. Funkcję łączniczki pełniła na trasie Warszawa - Łódź - Poznań i Warszawa - Toruń.

Dane z maszynopisu "Harcerki Chorągwi Pomorskiej" opracowane przez Jadwigę Luśniak rok 1967, - zebrane przez Natalię x Żukowską w dn. 24.4.1978 r.

Z hufca lipnowskiego było w AK 5 harcererek
w BCH 3
w pracy org, wojsk. 4
w niezorganizowanym nauczaniu 3

*Latem 1942 ukrywała² Chybińskiego
miała kontakt z mjr. Ratajowskim.*

*K. mackowska prof. S. Lurackiej, 1 tel.
Pazkowska KO-17K - K-166*

*14. Strojcka, K. Lee² Pazkowska
tel. 62 ma 13*

349 / 120
data wpływu 10/10/77

Relacje /skrótowa/ Wandy Werdasińskiej

zamieszkała obecnie w Czernikowie k/Torunia.

Pracowała jako harcerka i instruktorka dla tajnej organizacji wojskowej. Mieszkając w Toruniu uczyła kilkero dzieci.

Dom w którym mieszkała dawał schronienie z-cy d-cy AK na Pomorze.

W okresie zaistniałego zagrożenia razem z Filomeną Wojtewicz zorganizowała przeprowadzenie go z Torunia do Warszawy.

Ukrywał się w Kępnie przez kilka dni, aż złagodniała nieco kontrola i dopiero wtedy zorganizowano przerzut.

Kilkekrotnie wyjeżdżała jako łączniczka do Grudziądza, Bydgoszczy, Kutna i Warszawy.

Funkcję łączniczki pełniła na trasie Warszawa - Łódź- Poznań i Warszawa - Toruń.

Dane z maszynopisu "Harcerki Chorażwi Pomorskiej" opracowane przez Jadwigę Luśniak rok 1967 - ~~zabrana~~ przez Natalię Żukowską w dniu 24.IV.1978 roku.

z hufca lipawskiego w AK było	5	harcerek
w BCH "	3	"
w pracy org.wojsk.	4	"
w niezorganizow. nauczaniu	3	"

3

11. Materiały związane z relacjami
- Wanda Herdasińska

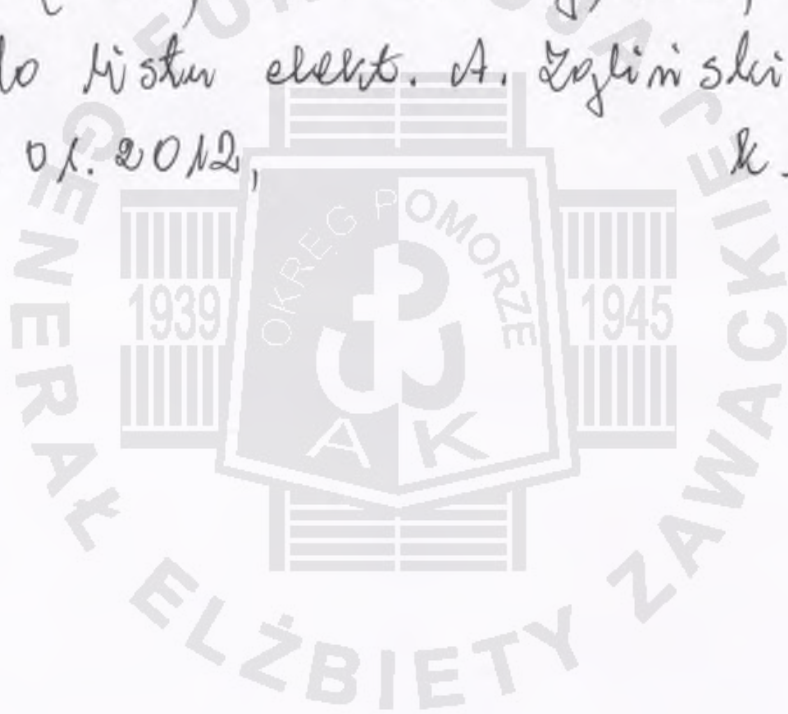
1. Fragmenty relacji Armii Państwowej
dot. m. im. W. Herdasińskiej, mpis
ksere

k. 2 s. 1-2

2. „Niesmykta belija historii w
SZ w Czermikowie...” imf. o W.
Herdasińskiej autorstwa Armii
Galek? (córki) wraz ze zdjęciem;
sat. do listu elekt. A. Zylinskiej

z 20. 01. 2012,

k. 1 s. 3-4

raz gorszych, aż wylądowaliśmy w domu z pruskiego muru, o zupełnie prymitywnych warunkach sanitarnych. Okazało się jednak że dla celów konspiracji mieszkanie to miało zaletę; miało dwa wejścia: jedno od ulicy przez siń^{ie} wspólną i mleczarnię, drugie od podwórza. Dom ten, Bydgoskie Przedmieście /wówczas Herman Gering str./ 45, stał o trzy domy od siedziby Gestapo.

Na przełomie wiosny i lata 1940 roku przyszedł do nas, znany mi z Rady Naczelnej Związku Harcerstwa Polskiego, harcmistrz Józef Ratajczak, major W.P., ps. "Karolczak". Powiedział, że działa w organizacji, z którą Harcerstwo współpracuje. W rozmowie ze mną nazwy organizacji nie wymienił. Prosił, żebym go skontaktowała ze znanymi mi instruktorami w Toruniu. Z mężem przeszedł do drugiego pokoju, tam go zaprzysiągł. Mojej prośbie o zaprzysiężenie odmówił - wskazał ręką na trójkę naszych dzieci i powiedział: "druhno, Was chcemy oszczędzać" /stało się inaczej/.

Mjr. Ratajczaka skontaktowałam z harcmistrzynią Haliną Strzelecką, harcmistrzynią Karoliną Lee i drużynową Wandą Merdasińską-Donarską. Chętnie włączyły się do tej pracy. Współdziałanie z organizacją walczącą z Niemcami potwierdzało sens naszego życia na okupowanych terenach. Karolina Lee mieszkała w Lipnie, Wanda Merdasińska pochodziła z Tczewa, a po zamążpójściu mieszkała we wsi Czernikowo. Obie okresami, kolejno mieszkały u nas pomagając mi w gospodarstwie i opiece nad dziećmi.

Mieszkanie nasze stało się punktem kontaktowym. Najczęściej bywał w nim, a czasem nocował "Bolesław" - Kpt. Józef Chyliński. Bywał też "Stanisław" - por. Józef Gruss. Być może do męża przychodzili i inni, ja znałam tych dwóch. O ile pamiętam, mjr Ratajczak był u nas tylko raz.

ZWZ-AK, że mjr Ratajczak był dowódcą, a "Bolesław" kpt. 2

J. Chyliński szefem Sztabu Okręgu - dowiedziałam się po wojnie.

Z piśmiennictwa również dowiedziałam się, że mąż mój miał pseudonim "Kopernik" i że pełnił funkcję kierownika Związku Odwetu.
2/.

Również w listopadzie 1940 roku aresztowany został w Toruniu Wacław Ciesielski /zginął w Stutthofie w lutym 1942 r./.
Z domem Celiny i Wacława Ciesielskich mieliśmy kontakt, nie pamiętam jak nawiązany. Bywaliśmy u siebie, rozmawialiśmy nieraz o tym jak będzie w Polsce po wojnie.

W okresie aresztowań, jesienią 1940 roku nocował u nas "Bolesław". Był zaniepokojony, chciał się ukryć na jakiś czas. Wanda Merdasińska /później Domarska/, która w tym czasie była u nas, zabrała go na wieś do Kępiacza.

Wanda Merdasińska-Domarska była aresztowana jakiś czas po nas. Była w więzieniu w Starogardzie. Po paru miesiącach została zwolniona, była w ciąży.

Częstym gościem w naszym domu bywała Halina Strzelecka /znała ona również Ciesielskich/. Halina była zaprzyjaźniona z rodziną państwa Kryszczyńskich, również zaangażowanych w konspirację. Miewała wiadomości polityczne. Innego typu wiadomości o stanie wojny przynosił z biura mój mąż. W biurze, choć stosunki z kolegami Niemcami były względnie poprawne, było mu bardzo ciężko.

Po aresztowaniach jesienią 1940 roku /między innymi W. Ciesielskiego w Toruniu i J. Ratajczaka w Warszawie/ nastąpił okres spokoju. Mieszkanie nasze służyło za punkt kontaktowy, działaliśmy, nie czuliśmy zagrożenia. Po aresztowa-

-----
2/. Bogdan Chrzanowski - Zarys Struktury Organizacyjnej ZWZ-AK
"Zeszyty Muzeum Stutthof", 1977, Nr 2, s.110.

Niezwykła lekcja historii w SP w Czernikowie - już 20 stycznia 2012!

20 stycznia 2012 roku w SP im. K. K. Baczyńskiego w Czernikowie odbędzie się niezwykła lekcja historii. Poprowadzi ją pani Wanda Donarska - żywy świadek historii. Pani Wanda ma dziś 100 lat. W swoim długim, przepełnionym pasją i pracą życiu była harcerką, członkiem harcerskich drużyn we wrześniu 1939 r., organizatorem tajnego nauczania, łączniczką AK, więźniem obozów hitlerowskich, długoletnią nauczycielką i członkinią ZNP. Lekcja odbędzie się w Izbie Tradycji w SP Czernikowo w wigilię 91 urodzin patrona szkoły K. K. Baczyńskiego.

Biografia pani Wandy Donarskiej z d. Merdasieńskiej

Dzień 26 lutego 1912 roku stał się początkiem długiego i burzliwego życia najstarszego dziecka Stanisławy i Józefa Merdasieńskich. Dziewczynka urodziła się w Essen, w Niemczech, gdzie jej rodzice, pochodzący z poznańskiego, wyjechali z Polski jeszcze przed ślubem w poszukiwaniu pracy i zarobku. Pozostając kilka lat na obczyźnie, kułtywowali jednak patriotyczne tradycje wyniesione ze swoich rodzinnych domów. Nie bez przyczyny więc nadali dziecku imię Wanda (co wg. legendy nie chciała Niemca), ale też jeszcze przed jej narodzeniem przyrzekli sobie, że pierworodna pociecha będzie w przyszłości uczyć języka polskiego. I tak też się stało. Wanda Merdasieńska została nauczycielką polskiego z powołania i wykształcenia.

Do szkoły podstawowej i gimnazjum uczęszczała w Tczewie woj. pomorskie, gdzie osiedliła się jej rodzina po powrocie z Niemiec. Maturę zdała w roku 1930. A w rok później zdobyła kwalifikacje pedagogiczne na Państwowym Kursie Nauczycielskim w Toruniu. Wtedy to jako wybijająca się absolwentka PKN-u, została polecona przez Kuratorium toruńskie do pracy w szkole podstawowej w Chroślu pow. iuławski. Po pół roku pracy na wsi została służbowo przeniesiona do pracy w rodzinnym Tczewie. Po 3 latach pracy w szkole zdała kolejny egzamin kwalifikacyjny i po kolejnych trzech latach praktyki w zawodzie została skierowana na Wyższy Kurs Nauczycielski w Warszawie, Wydział Humanistyczny, który ukończyła w roku 1938, interesując się w tym czasie szczególnie literaturą, teatrem i muzyką. Jednocześnie przez cały czas była aktywną harcerką, do której to organizacji wstąpiła będąc jeszcze w gimnazjum. Należała do żeńskiej drużyny ZHP w Tczewie. Przeszła wszystkie stopnie harcerskie. Będąc w stopniu podnarcistrza, w roku 1934, została zastępczynią komendantki Hufca ZHP w Tczewie, która owoce była dyrektorka gimnazjum im. Józefa Trzciewska.

Po ukończeniu WKN-u w Warszawie Wanda Merdasieńska została służbowo przeniesiona do pracy w Szkole Ćwiczeń przy ul. Siemkiewicza w Toruniu. Tam też ponownie spotkała się z kilkoma koleżankami harcerkami m. in. Janką Bartkiewicz, która później wyjechała do Afryki, do pracy wśród trędowatych razem z słynną dr. Wandą Błońską. Równocześnie była czynną harcerką, prowadząc jako instruktorka, żeńskie obozy harcerskie. Ostatnie wakacje przed wojną prowadziła zajęcia jako instruktorka ZHP, w Lotaryngii, we Francji, z dziećmi poloni francuskiej.

OTCISKA

1 września 1939 roku zastał ją w Toruniu, gdzie natychmiast zgłosiła się do dyspozycji tamtejszej Chorągwi ZHP. W pierwszych dniach wojny, wraz z innymi harcerkami, pełniła służbę na dworcu Głównym PKP w Toruniu, przygotowując i roznosząc jedzenie żołnierzom polskim jadącym na front oraz udzielając wszelkiej pomocy uchodźcom cywilnym uciekającym przed frontem. Po zajęciu miasta przez okupanta harcerstwo zeszło do podziemia i zajęło się tajnym nauczaniem, prowadzeniem bibliotek, zdobywaniem leków i wysyłaniem paczek do obozów. Wanda Donarska prowadziła tajne nauczanie oraz działalność kurierską. Jej największą akcją było wyprowadzenie z miasta ukrywającego się jednego z dowódców Armii Krajowej i pomoc w przedostaniu się do Warszawy. W roku 1941 wyszła za mąż za Wacława Donarskiego i osiedliła się wraz z mężem w Kępiaczu k. Czernikowa. W następnym roku została zabrana przez Gestapo do więzienia hitlerowskiego w Starogardzie Gdańskim. Po kilku miesiącach została zwolniona, następnie wywieziona wraz z mężem i 4-miesięcznym dzieckiem na przymusowe roboty, gdzie dziecko w krótkim czasie zmarło.

Krótko przed końcem wojny powróciła z mężem do domu - zostali zwolnieni z robót jako niezdolni do pracy. Niemniej, natychmiast podjęła pracę nauczycielską, najpierw krótko w Osówce, potem w Woli, następnie organizowała szkolnictwo w Walentowie, gdzie prze 8 lat pełniła funkcję kierowniczą. W roku 1954 przeniosła się do Czernikowa, gdzie uczyła w Szkole Podstawowej do przejścia na emeryturę. Nie mogąc rozstać się ze szkołą jeszcze przez 10 lat uczyła w placówkach filialnych. W trakcie pracy nauczycielskiej była przez jakiś czas przewodniczącą konferencji rejonowych, a następnie instruktorką języka polskiego w powiecie lipnowskim.

W okresie emerytalnym pani Wanda Donarska bardzo aktywnie włączyła się w organizację i pracę klubu seniora „Radość”, w Czernikowie. Wychowała troje dzieci. Ma troje wnuków i dwie prawnuczki. Od 12 lat mieszka w Zielonej Górze.

Za osiągnięcia w pracy harcerskiej jeszcze przed wojną została odznaczona Krzyżem Zasługi (z wizerunkiem J. Piłsudskiego). Po wojnie, za osiągnięcia w pracy pedagogiczno - wychowawczej i ZNP, otrzymała m. in. Złotą Odznakę ZNP, Złoty Krzyż Zasługi i Krzyż Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski z 1944 roku.

Z pewnością lekcja historii poprowadzona przez takiego wykładawcę pozostanie na długo w naszej pamięci - zapraszamy!

verte!

sat. do party eletu. Army Legin'sky
-sob. w. IV 11 w

IV/1. Korespondencja biuro: Kerdasimiska
Wanda zam. Tomarska

1. List inter. od Elżbiety i Jana
Andrusz z 2.02.2009 k. 1 s. 1
2. List elektroniczny Anny Zginińskiej
do Fundacji z 20.01.2012 k. 1 s. 2
3. Pismo Fundacji do Wandy
Tomarskiej z 2.02.2012, mpis ksero k. 1 s. 3
4. List elektroniczny Fundacji
do A. Zginińskiej z 3.02.2012r. k. 1 s. 4

/

FUNDACJA

"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz W

WIRTUALNA POLSKA

DRUKUJ

03.02.2009

Wpłynęło dnia: Wydrukowane ze stron: poczta.wp.pl

L. dz. 81 / Pom-410/09

Załączniki: .....

Referent: .....

Data: Poniedziałek, 2 Lutego 2009 13:56

Od: Jan Rudewicz <jan.rudewicz@gmail.com>

Do: <fapak@wp.pl>

Temat: dane odn.p.Wandy Mardasińskiej - Donarskiej

Wiadomość dla p.Elżbiety Skerskiej

Szanowna Pani,

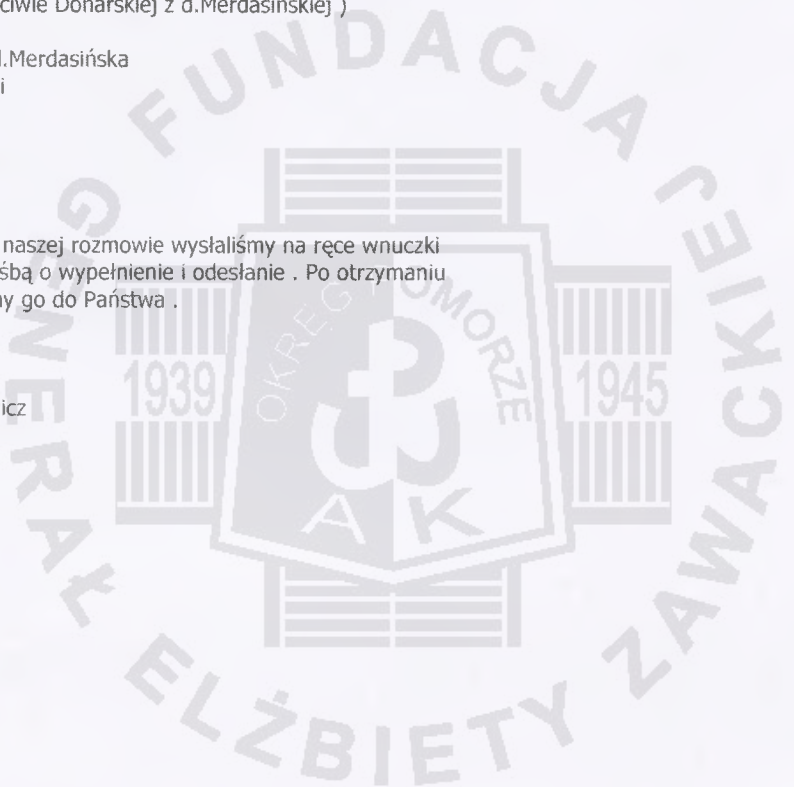
Jeszcze raz dziękujemy za pomoc podczas wizyty w Fundacji.
Zgodnie z obietnicą wysyłamy posiadane informacje dot.p.Wandy
Merdasińskiej (a właściwie Donarskiej z d.Merdasińskiej)

Wanda Donarska z d.Merdasińska
Obecnie zam. u córki
Zielona Góra
ul.Ludowa
65-742 Zielona Góra

Następnego dnia po naszej rozmowie wysłaliśmy na ręce wnuczki
kwestionariusz z prośbą o wypełnienie i odesłanie . Po otrzymaniu
zwrotnym , przesyłamy go do Państwa .

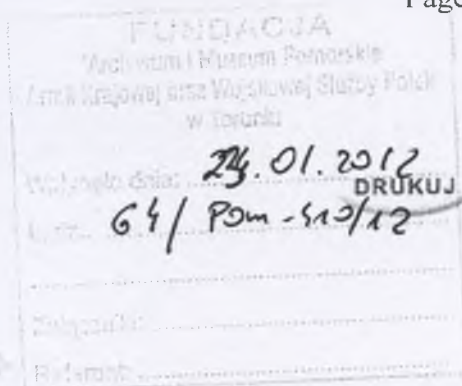
Pozdrawiamy

Elżbieta i Jan Rudewicz

Wydrukowane ze stron: poczta.wp.pl

2

Data: Piątek, 20 Stycznia 2012 21:33

Od: Anna Zglińska <zalinka@wp.pl>

Do: <fapak@wp.pl>

Temat: Wanda Donarska

Dzień dobry,
chciałam zapytać się o działalność Pani Wandy Donarskiej, łączniczki AK i harcerki, która podczas wojny działała w Toruniu i okolicach. Czy jest ona znana Fundacji i Archiwum?

W linku biogram:

<http://powiattorunski.pl/redirect,6800?wiecej=25150>

Podczas opisanej w linku lekcji historycznej Pani Wanda opowiedziała dużo więcej o swojej działalności podczas wojny. Szkoła Podstawowa nagrała całość.

Z poważaniem
Anna Zglińska

inf. Galeb sławny zob. z. 11

FUNDACJA

GENERAŁ ELŻBIETY ZAWACKIEJ

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ
ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK

Toruń, 2 II 2012 r.

Pani
Wanda Donarska

*- prośba o relację
+ Biuletyn ochrony
L. dr. 782/Pan. w. n. rel.*
Szanowna Pani !

Jestem dokumentalistką Fundacji Generala Elzbiety Zawackiej „Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Kobiet” w Toruniu. W naszym Archiwum posiadamy materiały źródłowe o Pani działalności w szeregach żołnierzy Okręgu Pomorskiego Armii Krajowej głównie dzięki relacji śp. Anny Paszkowskiej. W 2009 r. próbowałam nawiązać z Panią kontakt przez Państwa Elżbietę i Jana Rudewiczów. Chodziło przede wszystkim o uzyskanie informacji dotyczących daty i miejsca Pani urodzin, imion rodziców wraz z panięmskim nazwiskiem Pani Matki, a także uzyskanie innych informacji o Pani życiu po zwolnieniu z więzienia w Starogardzie Gdańskim.

Z informacji opublikowanych w internecie przez Panią Hannę Galek wynika, że przebywała Pani na robotach przymusowych. Bardzo proszę, o ile to możliwe, o przekazanie bliższych danych na ten temat; np. miejscowość, lata pobytu, rodzaj wykonywanej pracy i ewentualną działalność konspiracyjną z tego okresu.

Wszystkie te informacje wykorzystamy w przyszłości do opracowania Pani biogramu w kolejnych częściach „Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945”. Bardzo potrzebne, do wspomnianego biogramu, jest także Pani zdjęcie.

Pani Hanna Galek pisząc o Pani życiu, wspomina Pani współpracę z dr Wandą Błęską (w informacji p. Anny jest błędny zapis *Błońska*). Czy mogłaby Pani napisać coś o tym ?

W załączeniu przesyłam *Biuletyn* wydawany przez Fundację, by mogły Panie bliżej poznać naszą działalność oraz druk schematu relacji z prośbą o chociaż krótkie odpowiedzi na poszczególne zagadnienia.

Na marginesie pragnę dodać, iż jestem emerytowaną nauczycielką i w roku szkolnym 1963/1964 podjęłam swoją pierwszą pracę w Szkole Podstawowej w Walentowie. Wówczas szkołą tą kierowała, niedawno zmarła, śp. Helena Wiśniewska z d. Lulińska, także zaangażowana z rodziną w konspirację.

Łączę serdeczne pozdrowienia i życzenia zdrowia.

www.um.torun.pl/AK, www.zawacka.pl, fapak@wp.pl

Elżbieta Skerska dokumentalistka

KONTO:
82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

KRS 00000 41692

DRUKUJ

Wydrukowane ze stron: poczta.wp.pl

Data: Piątek, 3 Lutego 2012 14:54**Od:** Anna Zglińska <zglinka@wp.pl>**Do:** fapak <fapak@wp.pl>**Temat:** Odp: Wanda Donarska

Dziękuję za informacje,
pytam ponieważ córka Pani Wandy twierdzi, że nikt z Fundacji i Archiwum się do niej nie zgłaszał.
26 lutego będzie obchodziła setne urodziny w Zielonej Górze.

Pozdrawiam
Anna Zglińska

Dnia 3-02-2012 o godz. 12:24 Fundacja General Elżbiety Zawackiej napisał(a):

- > Szanowna Pani!
- > Dziękuję za informację o działalności Pani Wandy Donarskiej zd.
- > Mardasińskiej ps. "Wanda". Działalność Pani Wandy, tak jak i innych
- > mieszkańców Czernikowa i okolic od dawna znana jest Fundacji.
- > Dokumentacja dotycząca Jej działalności w AK znajduje się w naszym
- > Archiwum -sygn. K:349/349 Pom. Korzystając z okazji, zapraszam do
- > Fundacji na lekcje - spotkania nt. wydarzeń np. w Czernikowie i Obwodzie
- > AK Lipno w czasie II wojny światowej.
- > z poważaniem
- > Elżbieta Skerska
- > dokumentalistka
- >
- > Fundacja General Elżbiety Zawackiej
- > 87-100 Toruń, ul. Podmurna 93
- > tel.: 56/65 22 186
- > www.zawacka.pl

Dnia 20-01-2012 o godz. 21:33 Anna Zglińska napisał(a):

- > > Dzień dobry,
- > > chciałam zapytać się o działalność Pani Wandy Donarskiej, łączniczki AK
- > > i harcerki, która podczas wojny działała w Toruniu i okolicach. Czy jest
- > > ona znana Fundacji i Archiwum?
- > > W linku biogram:
- > > <http://powiattorunski.pl/redir,6800?wiecej=25150>
- > >
- > > Podczas opisanej w linku lekcji historycznej Pani Wanda opowiedziała
- > > dużo więcej o swojej działalności podczas wojny. Szkoła Podstawowa
- > > nagrała całość.
- > >
- > > Z poważaniem
- > > Anna Zglińska

www.taktrzeba.org

T: K: 349/349 Pom. Słupno - Jędrzejów

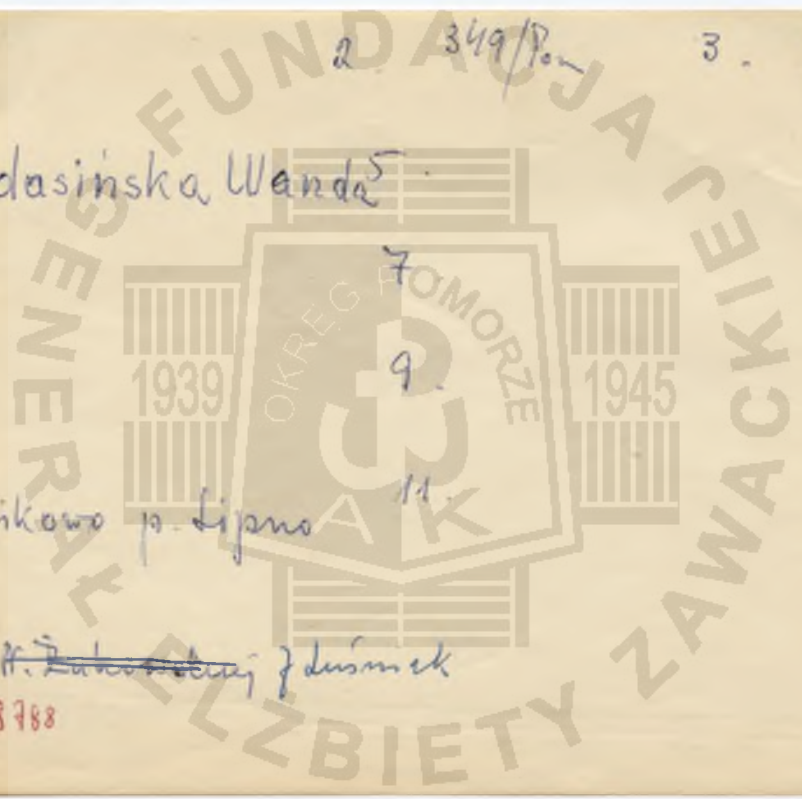
Merdasimiska Wanda

W. Karty informacyjne

lc. 15

1. 2. 349/Po- 3. ^{AK} Trosia
 4. Merdasinska Wanda
 6. 7. 9.
 8. 11.
 10. Czernikowo p. Lipno
 12. Ref. ~~H. Zakuski~~ J. dusmek
291/
K/ 18788

369

144
L. 144
Toruń
24 29

Medal pamiątkowy
wydany 24 maj 1945 w Toruniu
w czasie obchodów 100
lat niepodległości państwa
polskiego
W Toruniu 24 maj 1945
Województwo Toruńskie
Województwo Toruńskie

K 291

K+

349 p
Merdasimoke Wande

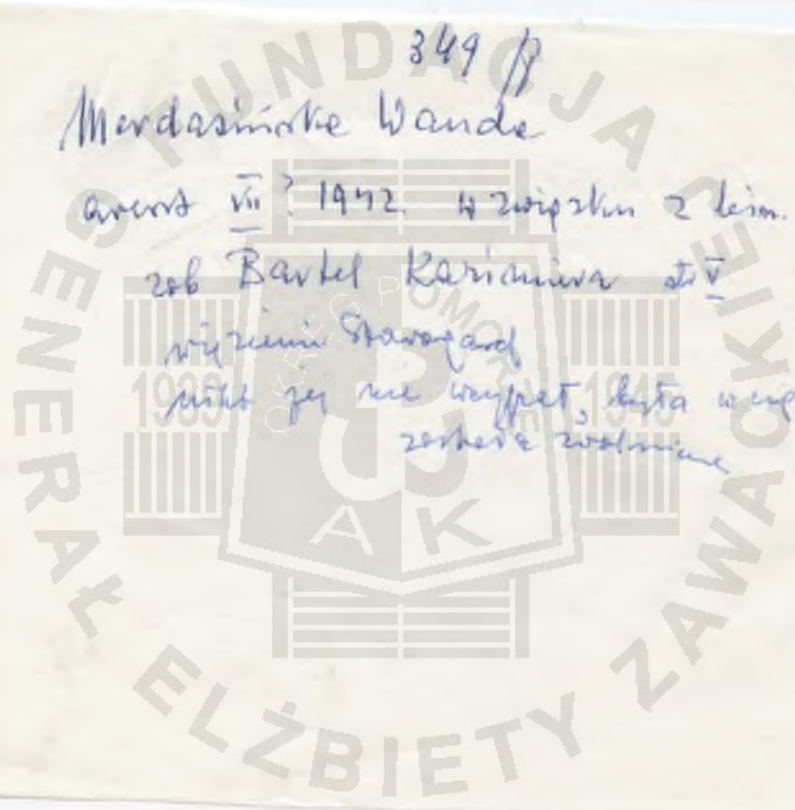
Tomii 3

arunt vii? 1942. 4 zwiizkun 2 leim. Dluqii

zob Barbel Karimiana stv

niy ziiii Stawogand

1935 niit za me wuywet, bista wuyziy
zokhele zoolimane

349

242 PK
Formi 4

Mendrasinske Wande

Donarske

tel Kremkoro 60

inventowene w sprawie "Krus"

rel. 220 Poma wam anche

Barbary Mrodek - dymanistka

miroske Kremkoro 62 ^{tel. 62} pronic p. Wandy Damske

sw. marny cielke - jener mory

prorac ry me do Rody ludy

ry rel do Pankowiny - skubakowate miedziniste
z kpi Ratayostum

latem 1942 ukrywate me was Chylinstkego

K 291

Merdańskie - Donarskie

z listem z 20.11.83 pisać, że czeka na obywatelstwo /
releacja Merdańska (mi nie jakoby cieszę)

... 5

7

Merdasimibe Wanda 6
z m. Denavskie

m. lke pred wojne
v crome obkup

obecnie Czerni Kovo po lipno
pocetac my ne do Rordyl. 1945

ustpinatam 14th 37

pracovate z Henly Past. ardy

~~1945~~

K

1 . . . . . 2 349 3 7
 ehor. Pom.
 4 Inbr. Merda sinstka 5 . . . . .
 6 . . . . . Wanda 7 . . . . .
 8 . . . . . 9 . . . . .
 10 Lipno 11 . . . . .
 12 Inst. Inst. PAN: "Harceki 39-45"
 Str. 220 M.W. Gustruktorka z lipna 2019 awizo -
 wala opiekę nad rodzinami aresztowa-
 nych uwięzionych.
 +

Merdasmishe Wanda Zaryme Densoske 8
para mł ~~1944~~ 04
młodych 2 par dżenowicko
Wrazem z Karym, chwila 4 Tami
organizacja rekonstrukcyjna Spół. młodym tajemni
Wielkość dnia, etap zjawie pomoc dla młodych
Wierstachy de młodych
Wiosna 1940 w ustraszonym przez H. Strel.
do Zita była kłopotliwy do Grzechy Kłob
Lech Pami. Wiosna
Wrazem z Karym, chwila 4 Tami 1942
została zrealizowana, była w cieniu
Wrazem z Karym, chwila 4 Tami Kwietniu Sierpni
St 10 i ponoszą w przeszłości 90 do 99

Jusp. Tomii^o

9

Ul. Vladimirska 4 Pleuda
Kuligova Bonarska

Adrest. t. XII, str. 171, vel. Topci Jofia

4.12.96

Mardasińska Wanda

Tomii 10

a

nauczycielka, arenbwaue 3 lipca 1942

Rob. T: K: 348/348 Pom. Inyżalowa Waleria
s. 44

MS X'03

Toruń

11

Merdasińska Wanda

K-349/349 Bm

Informacja o działalności W. Merdasińskiej

1939

1945

Zob. Muszkiewicz „Uchwał labret...” str. 95

praca magisterska, Biblioteka FAPAK
29.VIII.2007

Memorandum do władz

Toruń

12

Archiwizacja w dniu 3 VI 1942. Muzeum w Toruniu w Toruniu, składowo po 2 okresach wstępnego odtransportowania przez Toruń do Gdyni do transportu. Następnie ostatecznie w obrotach koncentracji w Chłostku.

QL

Kob. T. osob. Dągostowa 2/ k. 348/349 Pom. - 4. Materiał z
obrotów korp. Ak. - 2.19 (Luz. Bydgosz.)
1/2 V '13

Merdasimiska Wawola Lipno z W 2 13

Przebywała w czasie wojny
we wsi Czernikowo. Za pośrednictwem
Armii Paskowskiej nawiązała z nim
kontakt Józef Datyński - p. o. Kom.
Okr. Pom. z W 2 (przybył do Torunia
prawdopodobnie w końcu w 1940)
zob. Gąsiorowski A., Szare Szeregi na
Pomorzu 1939-1945 Toruń 1998,
s. 91-92 (wskrycie J. Czubinińskiego)
Rz. XII 11 93 wstępe.

M. W. aresztowana w końcu
lipca 1942 r. (była w spawano-
warskiej ciele), ze względu na
brak dowodów została zwolniona
z więzienia w Starogrodzie.

Herdzimiska Wanda

(drużynowa)

2102 ^{lipno}

14

mjr Józef Graczyński uwięziony
z mię kontakt przez Annę Paszkowską

zob. Stos. biograf. konsp. pomorskiej
1939-1945 2. 4, str. 111 (biogram
A. Paszkowskiej).

str. XII/11

Merobasimskie ^{Jeremi - Lipno 15} Wanda AK

Sam. Domarske

zdj. - zob. segment
"zdj. sluzychi rozmiarom"

W. IX'14

ARCUI
349 / 700
10/8-780

kawa por. Lipno

Torun
~~Lipno~~
~~Torun~~

Merolasinska Wanda 33

**Merda siniska,
Wanda.**

